

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Ivrisdictione Ecclesiasticâ, & Iudiciis

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Titulus VIII. De procuratoribus & Advocatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61847](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61847)

TITVLVS VIII.

De Procuratoribus, & Advocatis.

N illis, quæ hæcenus diximus, tam de reo, quàm Actore plurimum prodesse possunt Advocati & Procuratores, quando quidem verissimum illud non vulgi, sed sapientum. Procuratores necessitas invenit. Nam quia rebus suis adesse semper non licet, aliis demandanda cura est. Mens, consilium: cognitorum, & os Advocati olim dicti sunt. Procuratores manibus comparare licet: nisi in utrifque scientiam & operam simul desideras, quod multi faciunt. *l. 1. §. usus. ff. hoc. Tit.*

§. I.

Quid nominis, & differentia?

Advocare est patrocinii, consilii, vel testimonii causa convocare. Hinc *Africanus in Verz. 1.* advocatum in iudicio dicit eum, qui velius suggerit, vel præsentiam suam amico commodat. Etenim moris erat in iudiciis tum privatis, tum publicis amicos omnes advocare, quorum auctoritate moveri posse iudices putabantur.

Procurator appellatur, quasi pro advocator, pro domino scilicet, vel

in negotio, vel in iudicio. Materia illius res, aut lis. Quosdam enim rebus propriis, & iudicis interesse non patitur infirmitas, necessitas, aut mentis inconstantia: alii, quod per se quocunque modo præstare possent, per alios magis idoneos & industrios expedire malunt. Pro ea cura igitur substituunt virum rebus gerendis naturum, qui exinde procuratoris titulo honoratur. *L. licet. C. eod. V. §. 1. l. 3. ff. Tit. 3. Silv. V. Procurator. Valens. l. 1. Paratit. l. Tit. 38. §. 1.*

II. Procurator ergo est gestor, seu administrator, qui aliena negotia mandato domini gerit, vel administrat. Administrator loco generis est, quod per se quæntia contrahitur: si extendere lubet ad iudicalem procuratorem, adde, vel lites tractat. Quod dicitur mandato domini distinguit à defensore, & negotiorum gestore, qui sine mandato defendit, & negotiatur. *§. Igitur. Inst. de oblig. qua ex contr. nasc. licet in diversis legibus etiam qui sine mandato alienarum rerum curam suscipiunt, reperimus vocari procuratores, qui melius gestores vocarentur. l. qui hominem. 34. §. si gener. l. si quis. §. 8. ff. de solutionibus. Treutlerus Vol. 1. Disp. 9.*

Ad differentiam tamen ferè addi solet

let nomen *Verus* ex quo cognoscimus, non alium denotari, quàm cui rerum, & negotiorum administratio tradita, & commissa à domino est. Peridem distinguitur à tutore & curatore, aliisque similibus, qui nullius domini mandato, sed publica auctoritate, vel legis, vel magistratus, vel testatoris administrant.

Verbum *gerit*, seu *administrat*, procuratoris, & advocati differentia est. Advocatus enim propriè loquendo non negotiatur, sed patrociniatur, non rerum, sed causarum, & litium curam gerit, ut latius postea. A nuntio quomodo differat, ex dictis clarius est, quia ut ceperere oporteat.

Illud observa procuratoris nomen iure Canonico latius patere. Nam procuratorem constituere dicitur etiam Prælati, Ecclesia collegiata, universitas, & Collegium, cui alias syndici nomen proprium est. *Azo in sum. l. 2. Rubr. 13. Lancel. l. 2. Inst. c. 2.*

Infamis, & excommunicatus pro persona Ecclesiastica non recipitur, si pro laica eligatur. *Panorm. in c. Imperatorem. de iuram. calum. Corvinus l. Tit. Aphorism. Tit. 9. Silv. V. Procurator. Moscon. l. 2. de iudic. Par. I. c. 5.*

III. A diversitate rerum, & curarum, alii procuratores sunt iudiciales, alii extraiudiciales: His extra lites, negotia committuntur, ut patet *ex Tit. Mandati in Dig. & Codice*. Iudicialibus causæ litigantium creduntur, indeque procuratores ad lites appellantur, de quibus passim titulo de Procuratoribus. Vtrique interdum constituuntur præsentibus, & coram apud acta

præsidis, vel magistratus, interdum absentes per epistolam vel nuntium *l. 1. 2. 3. 6. ff. hoc. tit. l. 1. Mandati. l. Eum. §. 1. Julianus. de constitu. pecun.* modò ratum expresse vel tacitè habeant. Constituuntur item purè ac simpliciter, vel sub conditione aliqua: Item vel in præsens, ut absque mora incipiant officio fungi, vel in diem, id est, præfixo termino, puta Calend. Iann. aut Februarii. *l. Item, & ad litem ff. hoc. t.* similiter vel ad diem, vel usque ad annum, *di. l. Item.* Et tunc si expiret tempus, non potest ulterius progredi agendo etiam lite contestata: nisi fortè generaliter ad omnes causas, & necessitatem supplendam ordinatus fuerit. *l. procurator. ff. eod.* Denique constituuntur aliquando addendo clausulam *cum libera* hoc est, plena potestate agendi & disponendi, quomodo ipsi dominus faceret: aliquando omittitur ea clausula, & certis limitibus circumscribitur concessa potestas. *Barb. in c. Qui ad agendum num. 7. Vallens. l. c. §. 2.*

IV. Inter procuratorem extraiudicialem, & iudicalem duæ differentię intercedunt.

Prima est. In iudiciali requiritur ætas annorum 25. completa: in extraiudiciali sufficit annorum 17. saltem iure Canonico. *c. Qui generaliter §. fin. eod. in 6.* tum propter beneficium restitutionis, quod ipsi minori competit. *l. minor 25. ff. eod.* tum quia non convenit ad lites peragendas admove-
re illum, qui stare in iudicio propter defectum ætatis non potest aliter de principali, seu domino dicendum, qui cum an-
num ætatis quartum

decimum pervenerit, ad agendum, & defendendum, per se, vel procuratorem in causis beneficialibus & aliis spiritualibus admittitur. *Put. Decisiane 155. Lancel. l. 3. Tit. 2. Barb. in c. Qui generaliter h. t. num. 9 Vallens. l. 1. Tit. 38. §. 3. Secunda differentia est.* Extra iudiciali procuratori substituere alium ex causa licet: procuratori iudiciali non licet, nisi forte per huius contestationem factus sit dominus litis. *l. Nequel. quod quis c. eod. vel à domino substituendi potestatem habeat, vel in rem suam datus sit. c. cit. Qui generaliter h. t. in 6. Corvinus in Aphorismis h. t.*

Quod si procurator ad aliquid specialiter agendum constitutus alium substituit, omnem in illum potestatem transfert, nec revocare illum, nec substituere alium potest. *Tiraquell. in l. Voves. §. hoc sermone. ff. de verb. signif. Maranta Par. 4. pag. 110. Wesenbec. lo. cit. num. 8.*

V. Quomodo procurator iudicialis ab Advocato differat hodie, propter mutationem temporum, & morum non est facile explicatum.

Illud tamen ex iure communi & veteri liquet, Advocati munus nobile, & personas ipsas nobiles censeri, ut *Tiraquell. monstrat Tr. de nobilitate. c. 29. num. 11.* Procuratoris è contra officium vile erat. Etenim advocati est causas aestimare, rationes, & argumenta excogitando, quibus controversia vel stabiliatur, vel debilitetur: procuratoris verò, quæ ab advocato concepta sunt & approbata, in iudicio proponere, urgere processum: ca-

attendere & promovere, quæ ad legitimum modum iudiciorum, & similia pertinent. Quamobrem maior in advocatu, quam procuratore scientia requiritur. Nam ut colligitur ex *l. Neminis. C. de advoc. diversor. iud.* minimum quinque annos impendere studio iuris Advocatus debet, tum à DD. examinari, & approbati. *Sily. v. Advocatus num. 9. Wesenbec. l. 3. ff. Tit. 3. de Tholos. l. 49. c. 6.* procuratores autem esse velut apparitores, ministros, & executores. Aliqui in hoc differre censent, quod Procurator vicem personæ & domicilii tantum absente cliente sustineat.

Cæterum hodie ubique locorum ferè Procurator, & Advocatus, ut synonyma reputantur. Imò in Spirensi Camera Advocatus Procuratore inferior est: teste *Gaill. l. 1. obs. 43.* Et per hoc ait *Schvvanmannus in Differentia 9.* ius antiquum contrarà consuetudine abrogatum est. Nec amplius à syndico nisi nomine tenus distinguitur, cum aliàs syndicus, non verò procurator, ab Ecclesiâ, Collegio vel universitate constituatur. *l. 1. §. quibus permiffum est. ff. Quod cuiusque Universitatis nomine c. Quia in causis de Procuratorib. Azor. 111. l. 13. c. 29. Vallens. l. 1. Tit. 39.*

§. 2.

De necessitate, & officio Procuratoris iudicialis.

I. IN privatis iudiciis admittitur Procurator, cum certa pœna constituta.

nra est, vel petitur minor relegatione
l. licet ff. h. t. si autem pœna arbi-
traria sit, ut quando agitur de suspecto
re, non admittitur, quia tunc pro
ratione circumstantiarum augeri pœ-
na potest, etiam usque ad supplicium
mortis. Clarus q. 32. In popularibus
causis actori conceditur Procurator
quando suam iniuriam principaliter
prosequitur; aliàs publica, non sua cau-
sa erit. Pro reo autem benè ager pro-
curator, quia privatam causam, hoc est
pecuniariam, quæ istis actionibus pe-
ti solet, tuetur. di. l. licet ff. h. t. a 20
in sum. l. 2. Rubr. 15. num. 6. Gaill l. 1. l.
obs. 43. Damhaud. in Praxi Crim. c.
24. num. 2. Vallens l. 1. Tit. 38. §. 5.
num. 4.

11. In publicis iudiciis neque ad a-
 gendum, neque ad defendendum pro-
 curator admittitur. *l. pen. ff. de publ.*
iud. l. 2. §. 5. de his, qui accus. poss. Menoch.
l. 1. q. 79. nisi quis ita de publico agat
ut simul privatam utilitatem attendat.
 Similiter à criminalibus repellitur,
 quando pœna ultra relegationem alia
 imponi potest. *l. pen. s. fin. ff. de publ. iud.*
l. Venens de accus. & ibi Glo. Abb. Panor. spe-
cul. Gomez Farinac. in Pract. crimin. q. 99.
Damhaud. c. 23. & communiter DD. Qua-
tuor causas Cepola assignat. Conf. 45.

Prima est, quia sententia contra pro-
 curatorem lata non posset executioni
 mandari, adeoque fieri illutoria. *l. ab-*
sentem l. pen. ff. de pœna.

Secunda, ne maleficia maneat im-
 punita contra. *l. Ita vulneratus ff. adl.*
Aquil.

Tertia, quia reus ipse causam suam

fortius defendet, quam procura-
 tor. *l. 1. ff. ad S. C. Carbonianum, &*
ibi Bart.

Quarta, reo præsente Iudex melius
 potest veritatem indagare, attenden-
 do, quo vultus colere, qua animi tre-
 pidatione loquatur. *l. de minore s. tor-*
menta ff. de quaest. Hanc rationem Dam-
haud. c. 23. efficacissimam vocat, quæ
eadem phrasi minimè efficax vocari po-
test, secundum vulgare illud. Frons, o-
culi, vultus per se pè mentiuntur, oratio
verò sæpissimè. Adde, quod causæ cri-
minales præsertim capitales probatio-
nes exigunt firmissimas l. fin. C. de proba-
tion. quæ non ex animi conceptu, sed ip-
so facto petendæ sunt, quod nemo me-
lius, quàm reus ipse, præstabit.

Verùm ista procuratoris exclusio li-
 mitanda est: in Vniuersitate, quæ per
 procuratorem se defendit in quacun-
 que causa. *Bald. in l. servum quoque ff. de*
procur. Farinac. in Praxi q. 99. num. 248.
 2. In domino respectu servi. *Periera.*
de extinct. emph. par 2. num. 64. 3. in
eo, qui carcere detinetur in alieno ter-
ritorio. Clarus. p. 34. num. 5. nisi
subdolè quæ sita aut procurata fuerit in-
carceratio. 4. si aduersa pars contra præ-
sentiam procuratoris nihil opponat,
iudicium, & processus validus erit, Go-
mez. to. III. c. 1. Clarus q. 37. n. 24. 5. si alle-
ganda sit absentia causa, & impedimen-
ta exponenda, siue iuris, siue facti sint.
Covarr. in c. Alma mater. de sens. excom. Me-
noch. de arbitrar. q. 80. n. 48 Idem de ex-
ceptionibus dicendum. 6. si de crimine
quidem agendum sit, sed, civiliter, non
criminaliter.

Denique si ita imbecillis aut impeditus sit reus, ut coram Iudice loqui non possit, ut causæ necessitas exigit. Tunc enim omninò æquitas suadet, ut per alium possit se, suaque defendere. *V. Wesenbecius Comm. in ff. l. 3. cap. 3. numero quinto Clarus lo. cit. Barb. in c. veniens de accus.*

III. Quemadmodum unus procurator, ita plures constitui possunt. *cap. si duo h. t. in 6.* Vbi verò plures erunt, unus sine aliis litem non debet prosequi, exceptis causis beneficialibus, in quibus unius soli locus datur.

Quod si plures in solidum designati sint, præoccupantis erit, causam promovere; alius verò non nisi in casu, quo prior nollet, vel occupatus esset. *cap. si duo h. t. V. Barb. in c. Non iniuste 14. eod. ubi dicit: si unus causam suscipiat, reliquos sine novo mandato non admitti & opus esse nova citatione ad reassumendum. l. pluribus ff. de Procuratoribus Azorius in sum. Rub. eod. numero 3. Mynfingerus Centur. 1. Obs. 46.*

IV. Acta procuratoris principalem, cuius locum tenet, afficiunt. *c. 1. de procuratoribus & confessio ipsius domino præiudicat.* Communis observatio est, ait *Gaill l. 1. Observ. 45.* negligentiam procuratoris nocere domino. *l. si procurator. & alii DD. ibidem citati.* Ratio, quia domino imputandum est, qui negligentem procuratorem elegit. *l. Cum mandato ff. De minor.* Nec datur illi restitutio in integram adversus prædictam negligentiam, quoniam a actione mandati ad damna, & interesse experiri potest, quæ actio non tantum ratione doli, sed etiam levissimæ culpæ conceditur, ut copiosius explicat *Gaill, l. cit.*

Immunis autem erit dominus, si mandati limites procurator exccellerit, vel dominus ab initio statim contradixerit. *V. Allens. l. 1. tit. 38. S. 6. Franc. Marten Decis. 481. n. 7.*

V. Ante omnia igitur ad mandatum Procuratoris attendendum est, quod sufficiens habere debet, sive pro actore, sive pro reo constituatur. *c. Constitutis. De Procuratoribus.* Excipe nisi fuerit persona coniuncta, & caveat de rato. *c. Nonnulli. De reser.* Pro reo etiam admitti potest præstita tantum cautione de iudicato solvendo in casibus, in quibus per ipsum solvi posset, quia nimirum interest, absentes per quemlibet defendi. *l. servum quoque §. publice ff. hoc tit.*

Porro mandatum probatur scripturâ authenticâ: item per testes, & literas privatas ipsius constituentis, si probetur, ipsius manu scriptas esse. Non sufficit tamen, si testes dicant, scire se manum ipsius esse, ex comparatione literarum, sed testari debent, se præsentatas fuisse, cum scriberet.

Deficiente mandato, vel inutili: & sufficiente, vel impertinente ad causam, de qua agitur Procurator falsus ceusetur, à nullo Iudice admittendus. *V. Gaill, l. 1. Observa. 47. Wesenbec, l. 3. ff. titul. tertio.*

Lancel. l. 3. tit. 2. S. sed sive Canis. l. 4. tit. lo tertio.

VI. Præter hæc iurare debet de calumniâ in animam suam, sui causâ, & simul in animam principalis sui, quando speciale ab ipso mandatum habet. *Marranta Parte 6. pag. 193.* ubi etiam declarat, quid

quid iuramento calumniæ contineatur, de quo nos Titu. 6. §. 1. nume. 7. personæ qualitas tamen à iuramento excusare potest. Vnde procurator filii, & quicumque à Magistratu datus est, immunitatis censetur, & personæ qualitas præsumptionem calumniæ excludit. *Franc. Marcus Parte 1. decis. aur. 2. 114.*

Quod si iurare in animam suam renuat, puniendus est pœna arbitraria: & meminisse se testatur *Gail l. 1. Observ. 89. in Camera Spirensi contumaciam cuiusdam nolentis iurare in animam suam, pœnâ tantum pecuniariâ multatam esse. Quamvis enim benè faciat, recusando iuramentum, videns iniustitiam causæ, tamen licet temerè contestatus & ideo litis dominus factus est. V. Barb. in c. in pertractandis 3. de iuram. calum. Barb. in c. in pertractandis. De iuramentum.*

VII. Secreta, & documenta pro domino sui causa non debet revelare parti adversæ, ne ut prævaricator puniatur. *l. 1. §. 1. qui ff. ad l. Cornel. De falsis. c. l. 1. §. De prævar. Menoch. De arbitrar. Casu 323. docet, procuratorem, qui prævaricatur, prodendo domini sui, præter infamiam, & pœnam arbitrio iudicis constituendam, insuper erga dominum suum teneri actione mandati. Glossa in Rubr. C. de Procuratoribus & ibi Iason numero secundum Bosius verò refert, Causidicum quemdam Mediolani pœnâ publicationis bonorum, & exilii ad tempus multatum esse. V. Ziletum to. 1. Consil. 4.*

Idem (servandum esse Consiliariis Principum, belliducibus, Medicis, Confessariis, aliisque similibus monet

Navarrus cap. 25. numero 42. nisi secreta illa aliunde noverint, vel nisi talia sint, quorum detectio, quàm occultatio utilior sit. De Iudicibus, & Assessoribus addit Eugo Disputatione 37. sectione 15. numero 193. ex iuramento obligari ad tegendum ea, quorum occultatio magni interest.

VIII. Cavillis, cautelis, & fraudibus uti Procurator potest ad decipiendum adversarium, dummodò causam iustam foveat, & mendacium absit. *c. utilitatem. 32. quæst. 2. ubi exemplum Iehu & Davidis allegatur; quin ipse Dominus excludere volens Pharisæorum captiones interrogantibus de unâ quæstione nihil respondit, sed aliam opposuit, ut clavum clavo pelleret, monstraretque licitum esse cautelis uti contra hostium cautelas, & artem arte fallere.*

Dixi. Cavillis & cautelis uti posse. non autem instrumentis, aut testibus falsis. Hoc enim iure naturali prohibetur: simulationes verò, & industriæ fallaces permittuntur. Azor III. l. 13. c. 19. Anton. Parte 1. c. 19. §. 8. Tholaf. l. 49. c. 6. numero 39. ubi vastros, & verbosos Causidicos foro arcendos docet. Covarruvius autem l. 2. variar. cap. 2. numero 1. licere contendit ad technas & cavillationes adversarii impediendas; cavendum verò imprimis, ne dum sagaces & industrii esse nitimur pro cavillis calumnias, pro commentis mendacia venditemus;

IX. Procuratori non licet cum domino suo pacisci de quorâ litis, pura, tertiâ vel quartâ parte sibi cedendâ. *l. litem C. hoc titulo. sumpt. ff. de pactis. Peri.*

Periculum enim est, ne per fas, & nefas in victoriam incumbat. Tholos. l. 49. c. 8. Turpe reos empti miseros defendere lingua. Pacifici tamen de certo salario, si litem obtinuerit, potest. Dignus siquidem est operarius mercede sua. 1. Tim. 5. vers. 18. Valentia. III. D. 5. quest. 15. puncto tertio Antonin. l. cit. Silv. V. Advocatus numero 10. Nav. c. 25. De pecc. advocat. numer. 30.

Illud verò mirum, quod Tholos. vult l. cit. non esse mercedem, quod advocatis datur, sed honorarium, eò quod scientia nullo pretio honorario compensari queat. Nam pro labore & studio suo, non autem pro scientiæ habitu salarium datur. Mynsing. Centur. 3. Obs. 7.

In Camerâ Spirensi, quamadmodum Andreas Gaill testatur l. 1. Obser. 44. Procuratores, & Advocati, quando recipiuntur, iurant, quod ultra taxatam à Iudice summam nihil à partibus exigere velint. Formula iuramenti extat in Ordinat. Parte prima titul. 363. cum seq. & titu 46. ead. parte V. Sanctum Thomam 2. 2. d. 2. quest. 71. artic. 2. Soto l. 5. de Iust. quest. 8. artic. 1. & 4. Silvest. V. Advocatus numer. 13. Tabiena eod. numer. 16. Zerola numer. 3. Piasec. in Praxi. Parte secunda cap. 4. pag. 276. Canis. l. 3. Institut. titul. 2. Tanner. D. 4. quest. 4. dub. 6. num. 130. Toletus 5. l. c. 60. num. 6. Treutler. Vol. 1. disputa. 9. numer. 7. & seq. Hartman. l. 2. titul. 10. Observ. 2.

Non peccare in conscientia, si cum cliente suo de quota litis paciscatur, cū multis docet Diana Par. 2. Tr. 16. Resolutione 47.

X. Contingit etiam, ut Procurator

cum domino suo de palmatio seu victoria paciscatur, valetne eiusmodi conventio? De quota litis pacisci veratur in l. quisquis & l. si quis D. de postul. l. si contra. C. Mandati. & l. item. C. de Procuratoribus. At ratione palmatio seu victoria valere pactum cum Gaill. cit. l. 1. S. litis ff. de var. & extraordin. cogniti- onibus.

Navarrus docet l. 1. Consil. 4. de pactis, & in Man. cap. 25. nume. 30. ubi disertis verbis sine peccato ait, conveniri posse, ut certa quantitas solvatur pro labore, seu victoria litis obienta; imò etiam de certo præmio præter iustum stipendium dando, si victoria proveniat, modò id moderatum sit, & lege speciali non prohibutum. l. jump. us ff. de pactis Azorius III. l. 13. cap. 29. Dub. 8. Tolletus l. 5. cap. 60. numer. 6. Layman l. 3. Tr. 4. cap. 26. num. 10. Sanchez. l. 6. Consil. cap. 7. Dub. 9. atque eodem nomine, vel certi conditio, vel ex stipulatu actu, aut officii ludicis competit. Glo. in Lun. C. de suffrag.

Denique in exigendo salario, quod in solutum datum est, computari debet, cum eo, quod debetur, ne utrumque compositum licitam quantitatem excedat, per textum di legis litis ff. de var. & extra. cogn.

NOTA palmarium Legistæ vocant, quod ultra constitutam mercedem advocato datur propter obientam victoriam.

XI. Procuratoris munus desinit non uno, sed pluribus modis. Primò mutuo consensu, iuxta regulam. Vnumquodque eo modo dissolvi, quo colligatum est. l. Mutari ff. de Procurator.

Secundò per revocationem domini re-
inte-

Integrâ, idest, ante litem in iudicio contestatam. At lite contestatâ non potest inuitus revocari, nisi iusta, & gravis causa subit, ne damnum patiatur. *l. ante diem scilicet sequi. C. de Procuratoribus.*

Tertio finitâ instantiâ, idest latâ sententiâ definitiva. Nam procurator iudicium appellationis prosequi non tenetur. Poterit tamen denuo patrici.

Quarto per mortem domini, à quo constitutus est, re integrâ: interdum quoque re non integrâ. *l. Nulla. C. hoc tit. l. Mandatum. ff. Mandat.*

Quinto ipsius procuratoris obitu. Neque enim ad hæredes officium transit.

Sexto Mutatione, seu alio in eius locum substituto. *l. si quis cum procuratorio. ff. eod.*

Denique si principalis adveniat, & causam per se tractare velit. Hoc ipso siquidem censetur dimittere procuratorem, nisi ex circumstantiis, & coniecturis aliud appareat. *Lancelot. l. 2. Institut. tit. 2. Tuschus Concl. 833. Vvesenbec. l. 3. ff. tit. 3. numero II. Canis. l. 4. Institutionum tit. 3. Azor. in sum. l. 2. Rubr. 13. numero 12.*

Arn. Corvinus in Aphorism. l. 3. tit. 9. Vallens. l. 1. tit. 38. §. ultimo. Vbi circa finem, de procuratore excommunicato monet, acta ipsius, si postquam constitutus est, excommunicetur, & nemo contradicat, valida futura: secus, si constitutionem excommunicatio præcedat. *Felin. in Post cessionem. De probat.*

§. 3.

Satisfit Dubiis de Advocatis & Procuratoribus.

DVB. I. An Clericus possit esse Advocatus?

R. Non posse, tum quia minus conveniens, & decorum est statui Ecclesiastico, tum quia irregularitatem inducit, in causis capitalibus, si ex patrocinio Clerici mors aut mutilatio sequatur, quemadmodum accidisse cuidam Ostiensis testatur, qui fratrem suum defendendo effecit, ut accusator morte plecteretur. *c. Postulasti de homic. c. 1. Dist. 50. c. aliquantos. c. si quis post. Dist. 51. cap. ex literis de excessib. Pralator.*

Excipe 1. causam piam, qualis est Ecclesiæ, monasterii, viduarum, & orphanorum, miserabilium personarum, & Consanguineorum. *Silv. V. Advocatus n. 2. Armilla n. 6.*

2. Si non faciat lucri cupiditate, sed ex charitate, & zelo iustitiæ defendendæ: ut patet ex contrario sensu *c. Pervenit Dist. 86. & notat Abb. in c. 3. Ne Clerici vel Monachi.* Hic verò non est stipendii aut mercedis locus.

3. Vnam vel alteram causam defendere potest. *innoc. in ca. un de oblig. Abb. l. cit. Trotius l. 2. de perf. clerico. c. 54. numero tertio.*

4. In foro Ecclesiastico, & causis Ecclesiasticis permittitur. *c. 2. de postul. & c. in nostrâ. De Procurat.*

5. Domi licet rationes & allegationes conquirere, aliisque ad proponendum in iudicio suppeditare. Hoc enim

charitatis opus, & meritorium est, ut in
6.1. Dist. 39. tradit Ripa.

6. Excipe Clericum, qui beneficio caret, & sacro ordine. Hic enim cum à laico parum distet, nec postulare, nec advocare prohibetur, etiam in saeculari foro. *Navarrus cap. 25. numer. 100. & c. non dicatis num. 99.* si tamen publicè coronam, & habitum Clericalem gestant, vix à peccato excusari possunt, publicè & ordinariè exercendo praedictum munus.

In Curia Romanà consuetudine receptum est, teste *Salzedo apud Diaz in Pract. cap. 65.* ut non solum suo nomine, quod omnibus etiam sacerdotibus permillum, sed alieno etiam procuratoris, & advocati munus exerceat, & omnes lites quantumlibet profanas tractent pretio ad id conducti. *Simon Maiol. De irregul. l. 5. c. 19 n. 4.*

8. Quod irregularitatem attinet, notandum est, eam iuris merè humani esse, ac proinde facilè impediri, ac tolli posse. 2. non incurrere Clericum, quando eum protestatione accusat, vel patrocinatur, 3. immanem ab ea fore, si Iudex tali protestatione contemptà ad poenam sanguinis vel mortis procedat. *V. qua dixi de accusatione titulo tertio §. 1. n. 8. & §. 2. Dub. 6.*

Barb. in tit. de postulando. Anila Par. 7. D. 5. sect. 2. D. 8.

DVB. 2. quid de sacerdotibus, & Episcopis dicendum?

R. Episcopos, & maiores ipsis à munere advocandi simpliciter remouet *Angelus V. advocatus num. 4.* tam coram Ecclesiastico, quam coram laico iudice *cap. Te quidem 11. questio. 1. cap. Pralatum*

Distinct. 88. cap. Episcopus. 14. Quest. 5. & 21. quest. 3. per totum. Presbyteris vero permittit in quatuor causis advocare. Primo pro se. Secundo pro Ecclesia sua. Tertio pro personis sibi coniunctis, & hoc, quando non possunt habere alium, vel non ita bonum, & personarum coniunctarum usque ad quartum gradum. Quarto pro miserabilibus personis. Intellige omnes illas, quae per se proprias causas non possunt tractare, vel Ecclesiastico auxilio indigentes. In criminali verò coram Iudice saeculari nunquam possunt. Ita ferè *Angelus. V. Sanchez l. 6. Cons. cap. 7. D. 3. Armilla numero 6.*

Melius alii cum *Panorm. in tit. de postulando.* Coram Iudice saeculari Episcopo advocati partes minimè suscipiendas esse, quia non decet reverentiam ab eo exhibere Iudici, à quo eam iure suo exigit, sed coram Iudice Ecclesiastico exiusta, & rationabili causa liberum ipsi esse, an per se vel per alium agere velit. Ad ipsum namque cumprimis pertinet tueri iura Ecclesiae suae, defendere pauperes, & miserabiles personas, neque ut suos & coniunctos sibi detrahat, charitas permittit. Praeclarè *Sandus Gregorius ad ianuarium Archiepiscopum ep. 6.* Pastoralis regiminis necessitate compellimur, ut orphanorum, viduarumque causis solertius, quàm ceteris curis insistamus. & *S. Hieron. ad Nepotian Gloria Episcopi est, pauperum opibus providere.*

NOTA. Religiosis, licet Canonici regulares sint, advocati, & procuratoris officium omninò prohibetur, nisi iubente praelato in causa monasterii sui
Clem.

Clem. Religiosus De Procur. v. Laym. l. 3. tr. 4. c. 26. num. 12. Armilla num. 8. Em. Sa. num. 2. Soto. l. 5. q. 8. art. 2.

DVB. 3. An procurator, & Advocatus pauperum causas gratis suscipere, & defendere teneatur?

R. 1. Certum est teneri, quando pauperes extrema necessitate laborant, ita, ut si non defendantur, bonis omnibus, vel etiam capite multandi sint. Nam proximo suo extremè indigno subvenire quilibet debet, nisi in necessitate constitutus sit. Verum de non extrema, sed gravi necessitate dubitatur. Pone ad fustigationem, tritremes, aut gravem carcerem damnatum iri quempiam, cui succurrere advocatus possit, teneretur sub gravi peccato id facere? *Caceranus, & Navarrus in cap. 25. num. 29.* esse obligatum censet: probabilius tamen videtur teneri, modo tantum temporis ab alius curis necessariis vacuum habeat. Ratio eadem est, quæ in materia de elemosyna dari solet, ad probandum, sub mortali peccato pauperi in gravi necessitate constituto succurrendum esse; alioqui non videtur quis diligere proximum suum, sicuti se ipsum. *Sanctus Thomas 2. 2. d. questione 71. articulo primo* quem allegat *Sylv. v. Advocatus num. 11.* qui tamen cum *Navarro in v. Elemosyna num. 2.* docet, etiam habentes superfluum ultra necessitatem non nisi in extrema necessitate ad largiendam elemosynam obligati. *v. Less. cap. 31. Dub. 7. Soto l. 5. questione octava art. 1.*

R. 2. Iudex cogere Advocatum & procuratorem potest ad patrocinandū

pauperibus. *Glo. in l. invitus C. De procur. Zerola Par. 1. v. Advocatus num. 1. Gaill l. 1. Obs. 43. citatis multis legibus.* Compellitur autem sub pœna privationis officii *l. providendum. S. 1. C. de postulando.* Nihilominus ex iustis causis excusare se apud Iudicem potest, quæ si relevantes sint, recipiuntur, & alii deputantur. *l. Longius. l. Iudex. De excus. tutor.* Quando autem ex publico salarium accipiunt, non est, quod difficiles se exhibeant.

In regno Galliarum ex publico alii *Tholos. l. 49. c. 6. testatur De Neapotian. Barb. in cap. Ex literis, De maior. & obed. De Camera Sprenti Andreas Gaill l. cit.* addens etiam processus ex Cancellaria pauperibus gratis dari, nuncios quoque gratis executionem facere. Si tamen causam obtinuerint, in executione factos sumptus refundere debent, quandoquidem ad pinguiorem fortunam translati sunt: nec iustum est, eos cum aliorum damno locupletari. Ideo super postea acquisitis conveniri possunt, deducto, ne egeant. *l. Cuius filius fam. ff. de cessione bonor.*

Quæres, si advocatus renuat patrocinari pauperibus, an contra iustitiam peccet? censeo non contra iustitiam sed charitatem duntaxat peccare, ac proinde non teneri ad restitutionem, & compensationem damnorum. *Mynsing. Cent. 4. Observ. 32. Soto. l. 5. Q. 8. artic. 1. Regim. l. 256. 29. n. 675. Tanner. Disp. 4. n. 225.*

DVB. 4. Vtrum Advocato liceat causam dubiam defendere.

R. Supposito, quod de opinione probabili DD. communiter tradunt, advocato licet suscipere, & defendere

causam, de qua non constat, iniustam esse, sive accusando, sive defendendo. Nam qui operatur secundum opinionem probabilem, quamvis opposita censeatur probabilior, non peccat. *Navar. Prelud. 9. num. 9. Item consil. 9. de empt. & c. 27. in Manuali. Sylv. v. scrupulus n. 3. Em. Sa. V. Dubium. num. 5.*

Neque enim idè vera est hæc vel illa opinio, quia videtur esse. In multis siquidem propter latentes causas decipimur specie recti. Et considerandum est, quod advocatus non definit causam, sed ea proponit, quæ probabilem faciant, & totam decisionem Iudici relinquat, qui fortè oppositum pronuntiabit. *Sotol. 5. q. 8. ar. 3. Sylv. q. 10. Sayr. l. 1. c. 11. Vasq. Disp. 64. c. 1. Sanch. l. 1. Mor. c. 9. Laym. l. 1. tr. 1. c. 5. §. 3. Bardas. Discept. 4. c. 29. ubi notat, excipi causam sanguinis, in qua probabiliori sententiæ insistendum sit.*

Neque urget, quod aliqui obiiciunt; non licere bellum movere, cuius iustitia dubia sit: quia ut bellum suscipiatur, non satis est, existimare licitum esse, sed de illius æquitate, & necessitate, quæ ex iniuriâ illatâ pender, constare debet. In iudicio forensi alia ratio est, ubi in utramque partem disceptione facta Iudici determinatio relinquatur. Iudex autem, quamvis communem Doctorum opinionem ut plurimum sequi debeat, non ita astringitur tamen, ut oppositam illi ex causa eligere nequeat. *V. Menoch. de arbitr. Centu. 4. casu 349. & qua diximus Tit. 2. §. 3. Dub. 2.*

Dub. 5. Quid advocatus causam dubiam suscipiens observare debeat?

R. Triahæc sibi commendata noverit. Primum est, ut causæ sibi propositæ merita, æquitatem, & probabilitatem accuratè exploret, & si animadvertat improbabilem vel iniustam esse, defensione, & patrocinio omisso litigare volentem abstineat, ne se ut concussa reum faciat omnium malorum, & damnorum, quæ consequi possunt. *S. Tho. 2. 2. d. q. 62. a. 7. & q. 71. ar. 3.* Neque confessariis permissum est absolvere causidicum, cui perinde est, justam, an iniustam causam tueri.

Secundum, ut post diligentem causæ examinationem sincerè, & fidelitèr clienti suo appetat, quæ probabilitas, & spes victoriæ sit. Contrarium si fecerit, & vana spe induxerit illum ad litigandum, ad compensationem omnium damnorum obligatus est. *Leß. c. 31. D. 8.*

Tertium, ut paratus sit quando in processu manifestè deprehendit causæ susceptæ iniquitatem, desistere, & eandem cessationem clienti suæ persuadere, quemadmodum. *S. Tho. monet q. 71. ar. 3.* Quod si hoc illi grave & dedecorosum videretur, sibi imputet, & à dubiis litibus suscipiendis in futurum caveat.

Adde, si prædicto modo ad inceptalite destiterit, propter causæ iniquitatem in progressu repertam, non esse fraudandum salario suo. Cum enim bona fide manû operi admovent, bona fide laboris sui fructum exigere potest. *l. præter. ff. de vacat. & cessat. muner. Silvest.*

Silv. n. 22. Armilla. n. 18. Soto l. 5. q. 8. art. 3.
Az. n. l. 13. c. 29. Laym. l. 1. tr. 1. c. 5. §. 3. n.
18. & 19. Treutler Vol. 1. Disp. 8. n. 3.

Dub. 6. An utrique parti litigantium
simul patrocinari liceat?

De concientia: movetur quæstio
hæc, non de praxi, & usu iudiciorum.
Nullibi enim permitti illud, sole clarius
est: & Ius resistit prohibens audire, qui
contraria allegat. l. 1. c. de factis. ubi Glo.
Gosfridi. Ex pluribus actionibus con-
trariis una eligenda est. Nihilominus
Speculator in titulo de Advocato n. 14. Ad-
vocatum utrique parti servire posse ait.
quod Angelus num. 17. restringit ad cau-
sam dubiam. Nam si pro auctore non
nisi probabiles rationes militent, & si
militet pro reo, sicuti à duobus advo-
catis, ita ab uno per intervalla propo-
ni poterunt, non secus, ac si consultus
à Iudice quilibet alius utriusque partis
fundamenta in charta exhiberet. Sil-
vester tamen n. 7. nec in dubiis admitten-
dum putat respectu eiusdem causæ, &
instantiæ: tum quia non est sine scan-
dalo, & detrimento famæ, nisi rarissi-
mè: tum quia videtur impossibile ut
viva materia diligenter habeat bonam
fidem respectu utriusque causæ, tum et-
iam quia videtur contra iura. Ut ut, sit
non video operæ pretium, laborate pro
conquirendis rationibus ad casum, cuius
non in foro, sed solo cerebro usus
sit. Nunquam enim, ut initio mo-
nui pro utraque parte unum patro-
num seu Advocatum ullus Iudex ad-
mitteret. Zerola Par. 1. num. 3. Armilla
num. 70.

Quæres. Quid factu opus, si advo-

catus annum salarium à duobus ac-
cipiens utrique eodem tempore adesse
nequeat?

R. Assisteri illi, à quo salarium pri-
mò constitutum est, alteri verò provi-
debit ad alio Advocato æquè idoneo
cum parte solarii competente. V. Barb.
in c. fin. de postulando. Nav. c. 27. n. 28. Regim.
l. 13. c. 10.

Dub. 7. An pro filio accusato pa-
ter ad defensionem admitti queat?

Cepola in consil. 45. hunc casum ponit:
Tatius vulneravit Sempronium, qui po-
stea mortuus est. Iudex inquit con-
tra eum. Pater dicitur Tatium vult venire
in defensionem filii sui, non ut procu-
rator, sed ut merus defensor, ad do-
cendum, quod ex tali vulnere Sem-
pronius non sit mortuus, estne admit-
tendus.

R. spondet: admittendum esse, ut pro-
curatorem. Nam licet regulariter
non possit venire procurator ad defen-
dendum reum in causâ capitali, potest
admitti tamen, quoad unum ali-
que in articulum iuxta Glo. in l. penul.
§. ad crimen. ff. de publ. iud. Et confir-
matur ex communi sententia & praxi.
Ubiunque ferri potest sententia in ab-
sentem, ibi potest, & debet admitti
procurator. Atqui in nostro casu sen-
tentia ferri potest in absentem.

Præterea generale est, quod pater
pro filio, dominus pro servo, Abbas
pro Monacho etiam ad plenariam de-
fensionem intervenire potest: propter
suum interesse. imò patris officium
conferret, defendere filium. l. sed si u-
nus. ff. de iniur. ita tamen, ut de filio

præsentando, & tradendo in manus Iudicis cautionem præstet: *V. Menoch. de arbitr. q. 80. num. 60.* ubi docet generaliter perimitti, ut loco accusati in iudicium veniat, & defendat ille, cuius interest.

Dub. 8. Petrus primæ tonsuræ clericus de homicidio suspectus est, & Iudex, Ecclesiasticus inquit nunquid agere illi per advocatum, vel procuratorem licet?

R. Licere secundum ea, quæ *Dub. præced. §. 2. n. 1.* diximus. Tunc enim procurator adhiberi potest, cum delicto minor religione pœna debetur. At in nostro casu secundum Canones non potest alia & maior pœna imponi, cum per inquisitionem procedatur. Adde, quod in isto casu contra absentem agi potest, ac consequenter admitti debet procurator, quemadmodum fufius declarat *Cepola in casu 72.* Addit *Menochius l. 1. q. 80. n. 129.* procuratorem admitti pro clerico criminoso, cum agitur, ut beneficio privetur ex *Decisione Rota n. 35* Contuetudo etiam attendenda est, quæ alicubi procuratores admittit, alibi excludit, quemadmodum *Clarus observat. §. fin. q. 32.*

Dub. 9. An, & quando Advocatus teneatur ad restitutionem?

R. 1. Quia advocatus lege iustitiæ tenetur clienti suo ad diligentiam, & adversæ parti ad non lædendum iniuste tenetur *Primo* clienti ad restitutionem omnium damnorum, si per negligentiam vel imperitiam suam causa cadat. *Secundo* adversæ parti etiam tenetur, si in victam causam sciens defenderit, Vn-

de consulunt DD. & ratio exigit, ut cognita causæ iniustitia clientē suum moveat. & ad cessandum impellat: recusantem deserat, ira tamen, ut adversæ parti non revelet secreta causæ absque gravi necessitate. Neque ad transactionem urgebit, quia iniustam causam habenti nihil omnino ab adversario debetur, & transactio in dubiis tantum adhibenda est.

R. 2. Si reum fraudibus defenderit contra fiscum non tenetur ad compensandum emolumentum, quod Fiscus obtinisset ex condemnatione rei. Ratio, quia non peccat contra iustitiam particularem, sed legalem tantum. Nec pœna debetur à quoquam, nisi ad eam per sententiam condemnatur.

Quid verò, inquis, si procurator sufficit, & iniuste agat? Non ideo reus fiet compensationis damnorum, quia officium ipsius non est curare, ut Fiscus mulctis, & confiscatione bonorum locupletetur, sed ut leges serventur, & legum violatores puniantur, *Leß. c. 31. Dub. 8. num. 51. Escobar. Tr. 3. Exam. 2. c. 6. At Tholos. l. 49. c. 7.* munus ipsius esse tradit, curare ea, quibus compendia in fiscum deferantur, accusare, & defendere, quantum reip. interest sine periculo calumniæ. *l. Fisci advocatus 3. de advocat. fisci.* live igitur directè, & per se, quod dubium, live consequenter, quod nemo negabit, ratione officii sui obligetur ad procurandam Fisci utilitatem, si per negligentiam, aut perfidiam non fecerit, ad compensandum damnum tenetur. *Mol. Disp. 55. Mich. Salon.*

R. 3. Si in criminali causâ clientem suum

sum modo licito ita defendat Advocatus, ut causam amittat, adversarius & condemnetur ad pœnam rationis vel aliam ad huius damni restitutionem non tenebitur, nec irregularitatem contrahet. Neque enim iniuriam intulit, sed rei licitæ incumbens officio suo graviter functus est. Sibi imputet accusator, qui te maioribus auxiliis non munivit. Idem dicendum de reo, cuius accusatori propter iustam negationem pœna accrescit. Eiusmodi damna enim neque reus, neque advocatus, modò contra legitimum iudicii ordinem non peccent, evitare tenentur. Quemadmodum nec accusator obligatus censetur ad restituendum damna, quibus reus ob sententiam iustam contralelam afficitur. Quin potius eum in finem iudicia aguntur, ut devicta pars iniustitiæ suæ pœnas luat. *Azov. III. l. 4. c. 7. Sylv. V. Advocatus n. 16. Armilla n. 19. Billu. Tract. 32. c. 2. n. 22. Ayala Par. 7. d. 5. sect. 2. Dub. 8.*

Dub. 10. An mortuo eliente in ipsum advocatum vel procuratorem sententia possit?

R. Posse. Cum enim per litis, compositionem, litis dominus constitutus sit, *l. post litem. ff. de proc.* nihil causæ est, cur una cum cliente expiret iudicium inchoatum, sententia igitur contra ipsum vel pro ipso, contra hæredes defuncti, vel pro ipsis pronuntiabitur. *l. Nulla dubitatio. C. de procur.* Executio autem hæredibus relinquitur. *l. Plautius ff. de procur.* Excepe procuratorem prælati Ecclesiastici, quo per mortem sublato opus erit novi præfulis novo

mandato, per *text. in Clem. fin. de procur. V. Marantam pag. 242. Andr. Garib. Et. obs. 109.* qui etiam advertit *num. 5.* patre mortuo per interlocutoriam iudicis in hæredes transferri processum, & sententiam, quæ lata est cum de morte patris non extaret legitima insinuatio.

Dub. 11. Quæ sit pœna Advocati officio suo malè fungentis?

R. Si prævaricatus fuerit prodendo causam domini sui *Primo* incurrit infamiam, cuius pœnæ acerbitas Oldrado mortem attulit, metu, & maiore concepto ex manifestatione criminis sui, *teste Claro q. 72.* Insuper officio privatur & actione mandati tenetur *Mench. Casu 323.* *Secundo*, Clientes si damnati a mulctam ob morosas dilaciones fuerunt, in advocatum, vel procuratorem culpabilem transferretur debitum. Idem propter contumaciam ad expensas damnatur. *Tertio* si plus culpa adversarius causam obtinuit, damnum clientis suo compensabit. *Pholof. l. 49. c. 4. cir. fin.* *Quarto* ad interesse tenetur adversario suo, si per cavillationem abstulit illi bonam causam, vel gravavit petendo iniustam dilacionem, vel allegando falsum, vel instruendo falsum testem, aut clientem suum de neganda veritate. Denique omnibus illis tenetur ad restitutionem contra quos, vel pro quibus auxilium iniuste tulit, cum illorum damno. *Leß. c. 31. D. 8. Sylv. n. 16.*

Regm. l. 25. c. 55. sect. 3. Tol. h. 5. c.

60. Bonac. To. 1. pag. 334.